

In de archipel bleef de inheemse prauwvaart in stand. Hij floreerde in het eerste jaar van de bezetting toen de Japanners zich op Java veel moeite moesten geven om de moderne havens die grondig vernield waren, weer bereikbaar te maken voor grote zeeschepen: ook voor hun eigen interinsulaire verkeer werden toen door hen veel prauwen ingeschakeld die overigens geen aanzienlijke ladingen konden vervoeren. Toen de moderne havens in de loop van '43 weer toegankelijk waren gemaakt, was aan Japanse kant het tekort aan zeeschepen weer groter geworden en van de herfst van '43 af, toen de Amerikaanse onderzeeboten eindelijk met goed-functionerende torpedo's waren uitgerust, ging dat tekort zelfs een katastrofale omvang aannemen. Het wegvallen van de massale invoer uit het buitenland kon door de Japanners maar voor een klein deel gecompenseerd worden – daar vloeide uit voort dat er gebrek kwam aan tal van goederen. De textielnijverheid, afhankelijk van de invoer van katoen, kwam stil te liggen en behalve textiel werden ook tal van andere goederen schaars.

Het tekort aan scheepsruimte leidde in '43 tot een fundamentele wijziging in het economisch beleid van de Japanners in het gehele *Nanjo*-gebied. De Japanse regering die eerst bepaald had dat de industrialisatie er niet moest worden bevorderd (de bedoeling was geweest dat de landen van de *Nanjo* hun industrieproducten uit Japan zouden betrekken), gaf opdracht dat het *Nanjo*-gebied ook wat die producten betrof, in de eigen behoeften moest voorzien. Nadien werd zowel in de twee door Japanse legers bestuurde gebieden (Java en Sumatra) als in het gebied dat door de Japanse marine werd bestuurd (Borneo en de Grote Oost), getracht, lokale industrieën uit te breiden of nieuwe te vestigen.<sup>1</sup> Op Borneo gingen twee grote Japanse ondernemingen kleine hoogovenbedrijven oprichten met de bedoeling het verkregen staal in de eerste plaats te gebruiken voor granaathulzen – slechts één bedrijf kwam gereed, maar de productie van staal kon door allerlei technische moeilijkheden niet ter

<sup>1</sup> In dat kader kwam het op Java midden '43 tot een registratie van goederen die voor de bestaande of nieuwe bedrijven nodig waren: machinerieën, spijkers, ijzerdraad, drijfriemen enz. Die moesten door de eigenaren binnen vijftien dagen worden opgegeven en wie dat naliet, zou gestraft worden met inbeslagname van zijn vermogen. Er was zoveel verzet tegen deze registratie dat de gestelde termijn tot veertig dagen moest worden verlengd. Nadien kreeg de inheemse politie opdracht, na te gaan of alles naar behoren was aangemeld. Wat deze actie aan nuttige goederen voor de dag heeft gebracht, is niet bekend, wèl dat er een levendige zwarte handel in werd gedreven.